

نقد و بررسی در قالب تلویزیون

تحلیل انتقادی نحوه بازنمایی پدیده‌ها در مجموعه‌های طنز تلویزیونی

دکتر راضیه میرعلی‌ملک

سرشناسه: میرعلی ملک، راضیه، ۱۳۶۴-

عنوان و نام پدیدآور: نقش پدر در قاب تلویزیون: تحلیل انتقادی نحوه بازنمایی پدر در مجموعه‌های طنز تلویزیونی / نویسنده راضیه میرعلی ملک: به اهتمام دفتر پژوهش‌های کاربردی دین و رسانه؛ گروه تربیت، خانواده و سبک زندگی؛ ویراستار اعظم خوشگفتار.

مشخصات نشر: قم: صدواسیمای جمهوری اسلامی ایران، اداره‌کل پژوهش‌های اسلامی رسانه، نشر دین و رسانه، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۲۰۲ ص:؛ ۲۱×۱۴ س.م.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۴-۴۷۱-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۹۱.

عنوان دیگر: تحلیل انتقادی نحوه بازنمایی پدر در مجموعه‌های طنز تلویزیونی.

موضوع: سریال‌های تلویزیونی -- ایران -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد

موضوع: 20th century -- History and criticism -- Television series -- Iran

موضوع: کمدی‌های تلویزیونی -- ایران

موضوع: Television comedies -- Iran

موضوع: تلویزیون و خانواده -- ایران

موضوع: Television and families -- Iran

شناسه افزوده: صدواسیمای جمهوری اسلامی ایران. اداره‌کل پژوهش‌های اسلامی رسانه.

دفتر پژوهش‌های کاربردی دین و رسانه. گروه تربیت، خانواده و سبک زندگی

شناسه افزوده: صدواسیمای جمهوری اسلامی ایران. اداره‌کل پژوهش‌های اسلامی رسانه. نشر دین و رسانه

رده‌بندی کنگره: PN1۹۹۲/۳

رده‌بندی دیویی: ۷۹۱/۴۷۱.۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۶۶۶۲۴۳

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

نقش پدر در قاب تلویزیون

تحلیل انتقادی نحوه بازنمایی پدر در مجموعه‌های طنز تلویزیونی کد: (۲۸۹۷)

نویسنده: دکتر راضیه میرعلی‌ملک

ناشر: دین و رسانه وابسته به اداره‌کل پژوهش‌های اسلامی رسانه سازمان صدواسیمای

جمهوری اسلامی ایران

به اهتمام: دفتر پژوهش‌های کاربردی دین و رسانه؛ گروه تربیت، خانواده و سبک زندگی

ویراستار: اعظم خوشگفتار

صفحه‌آرا: زهره نیک‌خلق احمدی

طرح جلد: زینب صفاکوشکی

نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۰

چاپ: زلال کوثر

شمارگان: ۲۰۰

بها: ۴۰۰۰۰۰ ریال

نشانی: قم، بلوارامین، مجموعه صدواسیما، اداره‌کل پژوهش‌های اسلامی رسانه، تلفن: ۳۲۹۱۵۵۱۱

تهران: جام جم، ساختمان شهید رهبر، طبقه زیرین، تلفن: ۲۲۰۴۷۳۸، نمابر: ۲۲۱۶۹۹۷

مشهد: خیابان امام خمینی (ره)، جنب باغ ملی، ساختمان صبا، طبقه سوم، تلفن: ۳۳۳۵۰۸، نمابر: ۳۳۳۵۰۶

سامانه پیام کوتاه: ۳۰۰۰۲۵۵

ISBN: 978-964-514-471-3

www.irc.ir

info@irc.ir

سامانه مخاطبان: ۰۲۵۳۲۹۱۵۵۱۰۱۱

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۴-۴۷۱-۳

sapp.ir

@irc_ir

فهرست مطالب

۵	سخن نخست.....
۷	مقدمه دکتر حسن بشیر.....
۳۱	فصل اول: کلیات.....
۳۱	بیان مسئله.....
۳۳	اهمیت مسئله و ضرورت تحقیق.....
۳۵	برسش اصلی تحقیق.....
۳۵	پیش فرض اصلی تحقیق.....
۳۶	اهداف تحقیق.....
۳۷	پیشینه تحقیق.....
۴۱	فصل دوم: خانواده از منظر دین و آموزه‌های دینی با تأکید بر نقش و جایگاه پدر.....
۴۱	اهمیت و ضرورت تشکیل خانواده در اسلام.....
۴۳	مفهوم‌شناسی و ایزه خانواده.....
۴۵	اهم کارکردهای تشکیل خانواده در اسلام (با تأکید بر نقش پدر).....
۴۵	۱. تکامل معنوی.....
۴۷	۲. ارضای نیازهای جنسی.....
۴۸	۳. آرامش روانی.....
۴۹	۴. گسترش نسل توحیدی.....
۵۰	۵. کارکردهای اقتصادی خانواده.....
۵۰	انواع خانواده‌ها از نظر روابط با فرزندان (با تأکید بر روابط پدر فرزندی).....
۵۱	۱. خانواده‌های سهل‌گیر.....
۵۲	۲. خانواده‌های سخت‌گیر.....
۵۳	۳. خانواده‌های متعادل.....
۵۴	حقوق خانواده در اسلام (با تأکید بر نقش مردان).....
۵۵	۱. حقوق اشتراکی همسران نسبت به یکدیگر.....
۵۵	الف) احترام.....
۵۵	ب) محبت.....
۵۶	ج) حسن خلق.....
۵۶	د) وفاداری.....
۵۷	هـ) صداقت.....
۵۸	و) صبر و مدارا.....
۶۰	ز) عفو و گذشت.....
۶۰	ح) پاکیزگی.....
۶۱	۲. حقوق اختصاصی همسران نسبت به یکدیگر.....
۶۱	الف) حقوق اختصاصی زن بر مرد.....
۶۵	ب) حقوق اختصاصی مرد بر زن.....

۶۸	۳. گذری بر حقوق اشتراکی والدین بر فرزندان.....
۷۴	۴. گذری بر حقوق اختصاصی پدر بر فرزند.....
۹۱	آداب زمینه‌ساز تربیت فرزندان توسط پدر.....
۹۱	۱. انتخاب همسر.....
۹۲	۲. اهم نیازهای تربیتی فرزندان توسط پدر.....
۹۸	جمع‌بندی.....
۱۰۱	فصل سوم: نحوه بازنمایی جایگاه پدر در سریال‌های منتخب
۱۰۱	روش‌شناسی بازنمایی جایگاه پدر در سریال‌های منتخب.....
۱۰۱	روش تحقیق.....
۱۰۱	روش‌های تحلیل اطلاعات.....
۱۰۲	مفهوم‌شناسی تحلیل گفتمان.....
۱۰۵	روش عملیاتی تحلیل گفتمان پدما.....
۱۰۵	مراحل تحلیل با روش پدما.....
۱۰۶	مرحله اول: توصیف.....
۱۰۷	مرحله دوم: تفسیر.....
۱۰۸	مرحله سوم: تبیین.....
۱۰۹	مبانی نظری پژوهش.....
۱۰۹	نظریه بازنمایی.....
۱۰۹	بازنمایی نقش پدر در سریال‌های خانه‌دوش، شمعدونی و متهم گریخت.....
۱۰۹	بازنمایی نقش پدر در سریال خانه‌به‌دوش.....
۱۲۹	بازنمایی نقش پدر در سریال شمعدونی.....
۱۴۳	بازنمایی نقش پدر در سریال متهم گریخت.....
۱۵۶	بررسی تطبیقی جایگاه پدر در سه سریال.....
۱۵۶	۱. رویکردهای مثبت گفتمان‌ها در سه سریال.....
۱۵۷	۲. رویکردهای منفی گفتمان‌ها در سه سریال.....
۱۵۷	۳. تلفیق گفتمان‌ها در سه سریال.....
۱۶۰	جمع‌بندی.....
۱۶۳	فصل چهارم: راهکارهای بازنمایی جایگاه مطلوب و دینی پدر در خانواده‌ها از طریق رسانه
۱۶۳	رسانه و بازنمایی جایگاه مطلوب پدر در خانواده.....
۱۶۴	۱. نظریه بازنمایی رسانه‌ای.....
۱۶۵	تکنیک‌های بازنمایی.....
۱۶۷	۲. نظریه نقش در رسانه.....
۱۶۷	الف) راهبردهای کلان و زیربنایی بازنمایی جایگاه مطلوب پدر در رسانه.....
۱۸۰	ب) راهکارهای خرد و زیربنایی بازنمایی جایگاه مطلوب پدر در رسانه.....
۱۸۸	جمع‌بندی.....
۱۹۱	منابع.....

ساختن نخست

خانواده نهادی کوچک اما مهم در بین نهادهای اجتماعی است که سلامت و تحکیم آن بر سلامت جامعه تأثیرگذار است؛ به عبارت دیگر نهاد خانواده از کارکردهای زیلادی برخوردار است که هر یک از این کارکردها بر حسب نقش آفرینی صحیح اعضای خانواده معضلات زیادی را از جامعه خواهد کاست.

در این بین نقش والدین در راستای اجرای صحیح کارکردها اهمیت ویژه‌ای دارد، لذا پدران بر حسب جایگاه مدیریتی خود و اجرای هرچه بهتر کارکردها، نقش‌های مدیریتی و قوامیتی و مادران نقش‌های عاطفی و احساسی را اجرا خواهند کرد؛ اما در این بین به علت قوامیت مردان، ایفای درست نقش پدر از اهمیت خاصی برخوردار است. با تأمل و مذاقه در بین الزامات دینی، به راحتی می‌توان اذعان نمود که رعایت حق پدری خصوصاً با تأکید بر ولایت و قوامیت وی، از مهم‌ترین، ویژه‌ترین و خاص‌ترین حقوق اثباتی در بین این آموزه‌ها محسوب می‌شود؛ لذا پرداختن به این مهم از طریق رسانه‌های دیداری، مکتوب و شنیداری با توجه به بازخوردهای فرهنگی آن و در راستای مهندسی فرهنگی جامعه

از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. در این میان یکی از ابزارها و نهادهایی که در عصر حاضر می‌تواند جایگاه پدر را در جامعه بررسی کند، رسانه‌های ارتباط جمعی به ویژه برنامه‌های رسانه ملی است.

رسانه ملی به عنوان یک پیام‌رسان فعال و پرمخاطب می‌تواند در جهت احیای ارزش‌های اصیل یک خانواده مسلمان مانند جایگاه پدر، خویشتن‌های فرهنگی مناسبی را رقم بزند. این امر با بازنمایی جایگاه پدر در سیاست‌های برساخته فیلم‌ها و سریال‌های پرمخاطب که همواره ذهن اصحاب رسانه و محققین حوزه مسائل اجتماعی را به خود مشغول ساخته، با نظر به تأثیرات آن بر کلیه اعضای خانواده‌های ایرانی، اعم از کودکان تا بزرگسالان، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

نظر به نکات یادشده و تأثیر شگرف رسانه‌های دیداری بر دیدگاه افراد خانواده و جامعه و ترسیم نقش‌های خانوادگی از طریق این نوع رسانه‌ها، پژوهش حاضر در مرحله اول به بازخوانی جایگاه خانواده و اعضای آن به‌ویژه پدر در منابع اسلامی اشاره کرده و سپس با تحلیل انتقادی سه سریال منتخب، ضمن بازنمایی جایگاه پدر در این نوع سریال‌ها با روش تحلیل گفتمان پدام، برحسب نیاز، راهکارهای رسانه‌ای مناسبی را برای بازنمایی مطلوب نقش پدری در مجموعه‌های تلویزیونی ارائه کرده است. در پایان از زحمات پژوهشگر محترم سرکار خانم دکتر راضیه میرعلی‌ملک در تهیه و ساماندهی این پژوهش قدردانی می‌کنیم.

اثره کل پژوهش‌های اسلامی رسانه